

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojoitoimenpiteistä eräissä tapauksissa ja laiksi rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi Euroopan unionin (EU) jäsenyyteen liittyvä laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojoitoimenpiteistä eräissä tapauksissa. Laki korvaisi voimassa olevan maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain muilta kuin vientivalvontaa koskevilta osin. Ehdotettu laki olisi valtuuslaki ja sillä ehdotetaan säädettäväksi menettelystä, jonka mukaisesti Suomi voi ryhtyä markkinoita suojaaviin toimenpiteisiin. Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen, jäljempänä liittymissopimus, nojalla Suomella on siirtymäaikana yhteisön lainsäädäntöä laajemat mahdollisuudet ryhtyä erityistoimenpiteisiin tilanteissa, joissa ulkomaankauppa aiheuttaa tai uhkaa aiheuttaa vaaraa Suomen markkinoilla. Tällaisia toimenpiteitä olisivat tarkkailu- tai suojoitoimenpiteet. Laissa säädettäisiin myös ulkomaankaupan sääntelyyn liit-

tyvistä viranomaisvaltuuksista. Ehdotettua hallinnointijärjestelyä sovellettaisiin sekä siirtymäajan toimenpiteisiin että sen jälkeen EU:n ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien toimenpiteiden käyttöönotossa ja kansalliseen täytäntöönpanoon liittyvissä asioissa.

Esityksessä ehdotetaan myös säännöstelyrikkosta koskevan rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamista siten, että viranomaisen ehdotetun lain nojalla antaman sekä Euroopan yhteisöjen asetukseen perustuvien säännöstelymääräysten rikkomiseen voitaisiin soveltaa säännöstelyrikkossäännöksiä.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samanaikaisesti liittymissopimuksen kanssa. Voimaantulosta säädettäisiin asetuksella.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ .	1	5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	10
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Nykytila	3	1. Lakiehdotusten perustelut	10
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3	1.1. Laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa	10
1.2. Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö	3	1 §. Soveltamisala	10
Päätöksenteko	3	2 §. Määritelmät	10
Rooman sopimus	4	3 §. Tarkkailu	11
Tuontisäännöt	4	4 §. Suojatoimenpiteet	11
Vientisäännöt	5	5 §. Toimivaltaiset viranomaiset	11
Markkinahäiriöt	5	6 §. Tarkkailusta ja suojatoimenpiteistä päättäminen	11
Maataloustuotteet	6	7 §. Ilmoitus eduskunnalle	12
1.3. Liittymissopimuksen säännökset	6	8 §. Tietojenantovelvollisuus	12
1.4. GATT	7	9 §. Rangaistussäännös	12
1.5. Nykytilan arviointi	7	10 §. Toimenpiteistä luopuminen	12
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset ...	7	11 §. Tarkemmat säännökset ja määräykset ..	12
2.1. Laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa	7	12 §. Voimaantulo	12
Yleistä	7	1.2. Laki rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta	12
Ulkomaan tarkkailu- ja suojatoimenpiteet	8	2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	14
Ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvät viranomaisvaltuudet	8	3. Voimaantulo	14
Muut keskeiset ehdotukset	9	4. Säättämisyjärjestys	14
2.2. Laki rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta	9	LAKIEHDOTUKSET	15
3. Esityksen vaikutukset	10	1. Laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa ..	15
3.1. Taloudelliset vaikutukset	10	2. Laki rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta ..	17
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset ..	10		
4. Asian valmistelu	10		

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Ulkomaankaupan suojatoimenpiteistä säädetään maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetussa laissa (157/74), jäljempänä ulkoturvaki. Ulkoturvainlain 1 §:n nojalla voidaan tavaroiden tuontia ja vientiä sekä ulkomaista maksuliikettä rajoittaa, milloin se on tarpeen ulkomaankaupan häiriöttömän toiminnan, tasapainoisen taloudellisen kasvun, työllisyyden, tuotannollisen toiminnan ja maksutaseen turvaamiseksi sekä Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten häiriöttömän soveltamisen turvaamiseksi.

Turvaamistoimenpiteinä voidaan rajoittaa tuontia ja vientiä määrällisin rajoituksin ja tariffikiintiön sekä asettamalla tavaralle tuontikatto. Markkinahäiriötapauksissa maahan tuonnin yhteydessä voidaan tuotteelle asettaa perushinta ja kantaa tasoitusmaksua tai lisätullia. Tuonnin seuranta on harjoitettu valvontalisensoinnin avulla.

Suomen ulkomaankauppaa on perinteisesti rajoitettu lähinnä määrällisten rajoitusten eli lisensoinnin avulla. Lisäksi käytössä ovat olleet perushinta- ja lisätullimekanismi ja tekstiilien osalta tuontikatot. Määrällisiä rajoituksia on vähennetty viime vuosina huomattavasti. Osittain muutokset ovat johtuneet siitä, että maataloustuotteiden tuonnin osalta on pääosin siirrytty maksuperusteiseen rajasuojaan. Maan ulkomaankaupassa sovellettavista määrällisistä rajoituksista annetun asetuksen (1301/89) mukaisesti määrällisten tuontirajoitusten piiriin kuuluvat tällä hetkellä lähinnä eräät liha- ja kalatuotteet sekä osa kasviksista ja rasvoista. Korean demokraattisen tasavallan ja Taiwanin osalta rajoitukset ovat laajemmat. Markkinahäiriötoimenpiteitä on voimassa vain sementin tuonnin osalta. Vientilisensoinnin piiriin kuuluvat puolestaan rautapohjaiset jätteet ja -romu sekä romutettaviksi tarkoitetut alukset, silloin kun vienti kohdistuu muihin kuin Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen (ETA-sopimus) piiriin kuuluviin maihin. Samoin on rajoitettu eräiden värimetallijätteiden ja -romun vientiä muihin kuin EU:n jäsenvaltioihin ja Euroopan vapaakauppaliittoon (EFTA) kuuluviin valtioihin sekä EFTAn vapaakauppasopimusten piiriin kuuluviin maihin. Vienti Korean

demokraattiseen tasavaltaan on muidenkin tuotteiden osalta valvonnanaista. Eräiden rauta- ja teräsvalmisteiden tuonti kuuluu valvontalisensoinnin piiriin.

Viranomaisten ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvä toimivalta jakautuu siten, että kauppa- ja teollisuusministeriö vastaa määrällisiin rajoituksiin ja valvontalisensointiin liittyvästä hallinnosta, valtiovarainministeriö markkinahäiriöihin liittyvistä suojatoimenpiteistä, maksuliikkeen säännöstelemisestä sekä tariffikiintiöistä. Valtiovarainministeriö vastaa myös polkumyynnin sekä vientituen avulla tapahtuvan tuonnin ehkäisemisestä annetun lain (387/80) ja vaatteiden tullittomasta maahantuonnista eräissä tapauksissa annetun lain (47/92) nojalla tapahtuvasta ulkomaankaupan sääntelystä. Ulkoasiainministeriö vastaa Suomen solmimiin kahdenvälisiin tekstiilisopimuksiin liittyvien tuontikattojen täyttymisen seurannasta.

Tuonti- ja vientisääntelyä koskevien säännöstelymääräysten rikkomiseen sovelletaan nykyisin rikoslain 46 luvun 1—3 §:n säännöksiä säännöstelyrikoksista. Näihin rikoksiin liittyviin menettämissuraamuksiin sovelletaan rikoslain 46 luvun 8—13 §:n säännöksiä. Rangaistavaa on esimerkiksi ulkoturvalaissa säädetyn tai viranomaisen tämän lain nojalla antaman säännöstelymääräyksen rikkominen.

1.2. Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö

Päätöksenteko

Ulkomaankaupan sääntely, johon tarkkailuja suojatoimenpiteet sisältyvät, on osa Euroopan yhteisöjen (EY) harjoittamaa kauppapolitiikkaa. EY:n perustamissopimuksen (Rooman sopimus) 113 artiklan nojalla jäsenmaat käyttävät kauppapoliittista toimivaltaa yhdessä. Yksittäisten jäsenvaltioiden kansalliset kauppapoliittiset toimet ovat kiellettyjä, jollei niitä erikseen sallita yhteisön lainsäädännössä. EY:n komissiolla, jäljempänä komissio, on yleisvaltuus toimia jäsenmaiden puolesta yhteisesti hyväksytyin kauppapolitiikan osalta ja sillä on myös yksinomainen oikeus antaa kauppapoliittikkaan liittyviä säädösesityksiä. Jäsenmaat osallistuvat tiiviisti yhteisen kauppapolitiikan muotoutumiseen osallistumalla työryhmä- ja komiteatyöskentelyyn. Merkittävimmät kaup-

papolitiikkaan liittyvät komiteat ovat neuvoston alainen niin sanottu 113-komitea ja kauppapolitiikkakomitea. Lopullinen päätösvalta kauppapoliittisen lainsäädännön muuttamisessa ja hyväksymisessä on jäsenvaltioilla, sillä EU:n neuvosto, jäljempänä neuvosto, tekee uutta lainsäädäntöä koskevat päätökset määränemmistöllä. Euroopan parlamentilla ei ole kauppapoliittista päätösvaltaa muiden kuin Rooman sopimuksen 238 artiklassa tarkoitettujen assosiointisopimusten osalta. Sopimus Euroopan unionista (Maastrichtin sopimus) laajentaa jonkin verran parlamentin toimivaltuuksia.

Rooman sopimus

Rooman sopimuksen 30—37 artiklassa määrätään yhteisön sisäisten määrällisten rajoitusten poistamisesta ja sovellettavien kiintiöiden muuttamisesta kaikille jäsenvaltioille yhteisiksi globaaliikiintiöiksi. Rooman sopimuksen tavoitteet täyttyivät tältä osin vuoden 1993 alussa sisämarkkinoiden toteutuessa.

Sopimuksen 36 artiklassa määrätään merkittävistä poikkeuksesta 30—34 artiklaan. Tämä tulleja ja kauppaa koskevassa yleissopimuksessa (GATT-sopimus) sovittuja yleisiä poikkeuksia sanamuodoltaan seuraava artikla takaa jäsenmaille oikeuden antaa tuontia, vientiä tai kauttakuljetusta koskevia kieltoja tai rajoituksia, jotka ovat perusteltuja artiklassa tarkemmin määrättyjen oikeushyvien suojelemiseksi. Artiklan loppuosan mukaan edellä mainittujen oikeushyvien suojelemiseksi sinänsä sallitut määrälliset rajoitukset eivät kuitenkaan saa olla keino mielivaltaiseen syrjintään tai jäsenvaltioiden välisen kaupan peiteltyyn rajoittamiseen. Tämä on merkinnyt, että artiklaa on tulkittu suppeasti.

Tuontisäännöt

EY:n tuontijärjestelmään liittyvät säädökset uudistettiin lähes kokonaisuudessaan vuoden 1994 alkupuolella. Uudistukset tulivat ajankohdaisiksi yhteismarkkinoiden syntymisen ja rajavalvonnan poistumisen vuoksi. Uusien säännösten myötä kansalliset tuonnin rajoitukset poistui kokonaan ja samalla vähennettiin merkittävästi yhteisön tuonnin rajoitus- ja valvontatoimia. Maataloustuotteisiin ei pääsään-

töisesti sovelleta tuontisääntöjä. Näitä tuotteita käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Keskeisimmät tuontisäännöt ovat

— yhteisistä tuontisäännöistä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 518/94

— tietyjen kolmansien maiden tuontiin sovellettavasta yhteisestä järjestelystä ja asetusten (ETY) N:o 1765/82, (ETY) N:o 1766/82 ja (ETY) N:o 3420/83 kumoamisesta annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 519/94

— kolmansista maista peräisin olevia tekstiilituotteita koskevista yhteisistä tuontisäännöistä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 3030/93

— yhteisistä tuontisäännöistä eräistä kolmansista maista peräisin olevien sellaisten tekstiilituotteiden osalta, joiden suhteen ei ole olemassa kahdenvälisiä sopimuksia, pöytäkirjoja tai muita järjestelyjä tai erityisiä yhteisön tuontisääntöjä annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 517/94

— palkkavalmistuksesta annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 636/82

— terästuonnin rajoittamisesta entisen Neuvostoliiton alueelta annettu Euroopan hiili- ja teräsyhteisön päätös (EHTY) N:o 345/94

— teräksen ennakkovalvonnasta annettu Euroopan hiili- ja teräsyhteisön suositus (EHTY) N:o 85/94

Tuontisääntöjen nojalla tuontia voidaan tarkkailla ja rajoittaa. Asetukset sisältävät säännökset niistä edellytyksistä, joiden täytyessä voidaan asettaa koko yhteisön kattavia tai jotain sen aluetta koskevia suojoitoimenpiteitä. Säädöksissä säädetään myös neuvottelu- ja tutkintamenettelystä sekä toimenpiteiden edellyttämisestä päätöksentekoprosesseista.

Yleisistä tuontisäännöistä säädetään kahdella asetuksella, joista neuvoston asetus (ETY) N:o 518/94 kattaa GATT:n jäsenmaat ja neuvoston asetus (ETY) N:o 519/94 tietyt GATT:n ulkopuoliset, niin sanotut valtionkauppamaat. Asetusten sisältämät säännökset ovat pääosin samansisältöiset. Erona on lähinnä se, että valtionkauppamaiden osalta kynnys ryhtyä suojoitoimenpiteisiin on jonkin verran matalampi. Tuontisääntöjen nojalla rajoitetaan tällä hetkellä ainoastaan tuontia Kiinasta.

Tekstiili- ja vaatetustuotteiden tuonnista säädetään kahdella asetuksella sen mukaan, ovatko tuotteet kahdenvälisen tekstiilisopimusten (MFA; Multi Fiber Agreement) alaisia. Jos tuotteet ovat MFA-sopimusten alaisia sovelletaan neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3030/93

säännöksiä ja jos ne eivät ole näiden alaisia, neuvoston asetusta (ETY) N:o 517/94. MFA-sopimusten piiriin kuuluvien tuotteiden osalta suoja-toimenpiteisiin ryhtymiselle on asetettu tiukemmat kriteerit kuin sopimuksen ulkopuolisille tuotteille.

Tekstiilien ja vaatteiden ulkoista jalostusta koskevia säännöksiä (OPT, Outward Processing Traffic) sovelletaan, milloin jalostustoiminta on kiintiöityä tai valmistettava tuote kyseisestä maasta tuotuna on kiintiön tai muun valvonnan alaista. Neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 636/82 säädettyjen ehtojen täytyessä tavara voidaan tuoda yhteisön alueelle tullieduin.

Terästuotteiden osalta EY ylläpitää tarkkailuasiakirjajärjestelmää EFTA-valtioiden ulkopuolisessa tiettyjen terästuotteiden tuonnissa ja rajoittaa eräiden terästuotteiden tuontia entisen Neuvostoliiton alueelta.

Tarkkailuun ryhtyminen ja suoja-toimenpiteiden käyttöönotto edellyttävät, että jäsenvaltio, joka toteaa jostakin kolmannesta maasta tapahtuvan tuonnin aiheuttavan häiriöitä markkinoillaan, toimittaa komissiolle pyynnön neuvottelumenettelyn aloittamisesta. Pyyntönsä tueksi jäsenvaltion tulee esittää näyttöä väitetystä markkinahäiriöstä. Komissio tekee päätöksensä tarkkailu- tai suoja-toimenpiteisiin ryhtymisestä kuultuaan neuvoa-antavaa komiteaa, joka tuotteesta riippuen on yleinen tuontisääntökomitea, tekstiilikomitea tai teräskomitea. Lisäksi komissio kuulee muita jäsenvaltioita. Komissio kerää kaikki tutkinnan kannalta tarpeelliseksi katsomansa tiedot ja, jos se pitää sitä komiteaa kuultuaan aiheellisena, pyrkii todentamaan tämän tiedon tuojien, kauppiaiden, välittäjien, tuottajien, kaupallisten yhteenliittymien ja järjestöjen avulla. Komissiota avustavat tässä tehtävässä sen jäsenvaltion viranomaiset, jonka alueella nämä todentamiset tapahtuvat, jos tämä jäsenvaltio on pyytänyt sitä. Osapuolilla, joita asia koskee, sekä viejämään edustajilla on rajoitettu oikeus perehtyä komissiolle toimitettuihin tietoihin.

Kaikista komission suoja-toimenpiteitä koskevista päätöksistä tulee ilmoittaa neuvostolle ja jäsenvaltioille. Jäsenvaltiot voivat ollessaan tyytymättömiä päätökseen viedä asian neuvoston käsiteltäväksi, jolloin neuvosto ratkaisee asian määränemmistöllä.

Jäsenmaat myöntävät tuontilisenssit rajoitusten alaisten tai luvanvaraisten tuotteiden tuonnille. Kiintiöityjen tuotteiden osalta jäsenvalti-

oiden tulee varmistaa komissiolta kiintiön käyttövara. Kiintiömenettelyyn liittyen komissio voi päättää, että lisenssin saaminen edellyttää vakuuden asettamista. Menettelyn tarkoituksena on varmistaa, että tuojat eivät tee turhia lisenssihakemuksia ja täytä näin aiheettomasti kiintiöitä. Jäsenvaltioiden tulee lisäksi toimittaa komissiolle tietoja muun muassa myönnettyistä ja käyttämättömistä lisensseistä sekä tarkkailun ja määrällisten rajoitusten alaisten tuotteiden tuontimääristä.

Vientisäännöt

Yhteisistä vientisäännöistä annettussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2603/69 säädetään menettelytavoista, joilla voidaan tarvittaessa asettaa vienti yhteisöstä kolmansiin maihin rajoitusten alaiseksi. Asetuksessa määrätään yhteisön ja jäsenmaiden välisestä tiedonvaihtoa ja neuvottelumenettelystä, komission tutkintamenettelystä, suoja-toimenpiteiden käyttöönottamisen edellytyksistä ja suoja-toimenpiteitä koskevasta päätöksenteosta.

Suoja-toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, milloin se on tarpeen kriittisen tilanteen välttämiseksi tai välttämättömän tuotteen puuttumisesta aiheutuvan tilanteen korjaamiseksi ja milloin yhteisön etu vaatii välitöntä toimenpidettä.

Asetus on sisällöltään vanhentunut, eikä sen nojalla annettuja vientirajoituksia ole voimassa.

Markkinahäiriöt

Markkinahäiriön luonteesta riippuen voidaan ottaa käyttöön polkumyynti- tai tasotus-tullit taikka ryhtyä uuden kauppapoliittisen välineen tai Rooman sopimuksen 115 artiklan mukaisesti toimenpiteisiin.

Polkumyyntiä ja tuettua tuontia vastaan kohdistuvista suoja-toimenpiteistä säädetään suojautumuksesta Euroopan talousyhteisön ulkopuolisista maista peräisin olevaa polkuhintaan tapahtuvaa tai tuettua tuontia vastaan annettussa neuvoston asetuksessa (ETY) N:o 2423/88 ja suojautumuksesta Euroopan hiili- ja teräsyhteisön ulkopuolisista maista peräisin olevaa polkuhintaan tapahtuvaa tai tuettua tuontia vastaan annettussa komission päätöksessä (88/2424/EHTY). Säädösten erona on, että ETY:ä koskevassa asetuksessa päätöksen

lopullisen polkumyynnitullin asettamisesta tekee neuvosto komission esityksestä kun taas EHTY:ä koskevassa säädöksessä päätöksen tekee komissio.

Säädökset sisältävät säännöksiä siitä, miten määritellään polkumyyni tai tuettu tuonti, miten määritellään vahinko ja yhteisön etu, minkälaisiin suojoitoimiin voidaan ryhtyä ja miten tehdään niitä koskevia päätöksiä. Säädökset ovat yhdenmukaisia GATT:n polkumyynikoodin kanssa. Sen lisäksi ne sisältävät joitakin täydentäviä tulkinta- ja soveltamis-määräyksiä.

Enemmistö päätetyistä toimenpiteistä on ollut hintasitoumuksia tai polkumyynnitulleja. Tasoitustulleja on asetettu vain vähäisessä määrin.

Toimenpiteisiin ryhtyminen edellyttää komissiolle tehtävää esitystä. Pyyntöön voi esittää luonnollinen tai oikeushenkilö taikka yhteisön teollisuutta edustava järjestö. Pyyntö voidaan esittää suoraan komissiolle tai vaihtoehtoisesti jäsenvaltiolle. Asian tutkinta tapahtuu jäsenvaltioiden edustajista muodostetussa neuvonantavassa komiteassa. Lopullisen päätöksen tullin asettamisesta tekee neuvosto yksinkertaisella enemmistöllä.

Niin sanottua uutta kauppapoliittista välinettä säätelevää yhteisen kauppapolitiikan luojittamisesta erityisesti suojauduttaessa laittomilta kauppatavoilta annettu neuvoston asetus (ETY) N:o 2641/84 luo yhteisölle suojautumismekanismin kolmansien maiden harjoittamia laittomia kauppatapoja vastaan. Asetuksen nojalla voidaan nopeasti reagoida laittomiin kauppapoliittisiin toimiin niistä aiheutuvan vahingon poistamiseksi tai yhteisön oikeuksien turvaamiseksi kolmansien maiden markkinoilla. Uutta kauppapoliittista välinettä on sovellettu vain muutamia kertoja, mutta tapaukset osoittavat, että se on merkittävä keino yhteisön etujen puolustamisessa.

Aloitteen komissiolle välineen käyttämisestä voi tehdä yksityishenkilö, yritys, teollisuuden järjestö tai jäsenvaltio. Asiaa käsitellään muiden suojoitoimenpiteiden tapaan neuvonantavassa komiteassa. Lopullisen päätöksen tekee neuvosto määräänemmistöllä.

Markkinahäiriöihin voidaan puuttua myös Rooman sopimuksen 115 artiklan nojalla. Artiklaa täydentää valvonta- ja suojoitoimenpiteitä, jotka jäsenvaltiot saavat toteuttaa ETY:n perustamissopimuksen 115 artiklan mukaisesti, annettu komission päätös (87/433/ETY). Sopi-

muksen 115 artiklaa sovelletaan käytännössä tapauksiin, joissa kolmansista maista peräisin oleva tuonti voi tulla määräraahan toisen jäsenvaltion kautta ja aiheuttaa häiriöitä määrärahan markkinoilla. Häiriön poistamiseksi on voitu ryhtyä väliaikaisiin tuonnin tarkkailu- ja rajoitustoimiin jäsenvaltioiden välillä. Yhteismarkkinoiden toteutumisen ja rajavalvonnan poistumisen vuoksi 115 artiklan soveltamismahdollisuudet ovat enää hyvin rajoitetut.

Maataloustuotteet

EU:ssa maataloustuotteiden rajasuoja perustuu tulleihin ja muuttuviin tuontimaksuihin. Ensisijaisesti suojoitoimenpiteet tulee kanavoida osaksi maatalousmarkkinoiden sääntelyyn pyrkivää maatalouspolitiikkaa. Edellä kuvattuja ulkomaankaupan sääntelytoimenpiteitä voidaan soveltaa maataloustuotteiden kaupan vain täydentävästi. Tältä osin on voimassa neuvoston asetuksen (ETY) N:o 519/94 nojalla annetut säännökset, joiden mukaisesti eräät Kiinasta tuotavat maataloustuotteet on asetettu tarkkailun alaisiksi.

Suomessa voitaisiin siirtymäaikana soveltaa hallituksen esityksessä ehdotettuja tarkkailu- ja suojoitoimenpiteitä myös maataloustuotteisiin. Menettelyä käsitellään tarkemmin kohdassa 1.3.

1.3. Liittymissopimuksen säännökset

Liittymissopimuksen 152 ja 147 artikla antaa Suomelle mahdollisuuden siirtymäaikana soveltaa EY:n lainsäädäntöä laajempia suojoitoimenpiteitä.

Yleisen suojalausekeartiklan (152 artikla) nojalla Suomi voi 1 päivään tammikuuta 1996 asti pyytää lupaa suojoitoimenpiteisiin tilanteessa, jossa ilmenee vakavia ongelmia, jotka ovat omiaan koettelemaan jotakin taloudenalaa pysyvästi, tai ongelmia, jotka voivat johtaa taloudellisen tilanteen merkittävään heikentymiseen tietyllä alueella. Merkittävää on, että yleinen suojalauseke soveltuu myös muihin kuin ulkomaankaupassa ilmeneviin häiriöihin. Toimenpiteiden luonteen osalta todetaan yleisesti, että niiden tarkoituksena tulee olla tilanteen korjaaminen ja kyseisen alan mukauttaminen yhteismarkkinoiden talouteen. Toimenpiteiden osalta voidaan poiketa Rooman sopimuksen, Euro-

pan hiili- ja teräsyhteisön perustamissopimuksen sekä liittymissopimuksen säännöistä. Ensijaisesti on kuitenkin käytettävä toimenpiteitä, jotka aiheuttavat vähiten häiriötä yhteismarkkinoiden toiminnalle. Toimenpiteet voivat olla voimassa niin kauan kuin se on ehdottomasti tarpeen. Liittymissopimuksen 153 artiklan mukaisesti niiden käyttöönotto ei saa edellyttää rajoilla tehtäviä tarkastuksia.

Nykyiset jäsenvaltiot voivat vastaavin edellytyksin pyytää lupaa suojatoimenpiteisiin uusien jäsenvaltioiden suhteen.

Suojatoimenpiteiden käyttöönotto edellyttää komission ennakkolupaa. Komissio vahvistaa tapauskohtaisesti tarpeelliseksi katsomansa suojatoimenpiteet kiireellisessä järjestyksessä ja täsmentää niiden soveltamista koskevat edellytykset ja yksityiskohtaiset säännöt.

Maataloustuotteiden kaupan osalta liittymissopimukseen sisältyy erillinen suojalausekeartikla (147 artikla), jonka nojalla Suomi voi yhteisön sisäisestä maatalouden alan kaupasta markkinoilleen aiheutuvien vakavien häiriöiden vuoksi ryhtyä komission suostumuksella suojatoimenpiteisiin. Komission on päätettävä asiasta 24 tunnin kuluessa pyynnön vastaanottamisesta. Suojalauseke on voimassa 1 päivään tammikuuta 2000 asti. Myöskään maataloustuotteita koskevat suojatoimenpiteet eivät saa johtaa rajatarkastuksiin.

Lisäksi Suomi voi liittymissopimuksen 101 artiklan nojalla avata styreenille vuosittaisen 21 000 tonnin suuruisen tullittoman tariffikiintiön 1 päivään tammikuuta 2000 asti.

1.4. GATT

Ulkomaankaupan rajoitusten poistamiseen pyrkivä GATT-sopimus sisältää määräyksiä suojatoimenpiteiden käyttöönottamisen edellytyksistä ja menettelytavoista. GATT:n jäsenenä EU on lainsäädännössään ottanut huomioon sopimuksen määräykset. Uruguay'n kierrokseen perustuvan GATT/WTO-sopimuksen voimaantulo edellyttää joitakin muutoksia edellä käsitelyihin EY-säädöksiin. Muutokset kohdistuvat lähinnä menettelytapasääntöihin, jotka tulevat täsmentymään nykyisestä.

1.5. Nykytilan arviointi

Suomen voimassa oleva ulkomaankauppa-

lainsäädäntö ja varsinkin sen soveltaminen eroaa selvästi yhteisön käytännöstä. Yhteisö on käyttänyt tuontisuojaimekanismiaan huomattavasti herkemmin kuin mihin Suomessa on totuttu. Kauppapolitiittiset välineet ovat sen sijaan olleet pääosin samat. Yhteisön lainsäädäntö ei kuitenkaan tunne Suomessa harvoin, mutta pääasiallisesti käytettyä teollisuustuotteiden tuontihintaa säätelevää perushinta- ja lisätullimekanismia. Tärkein ja eniten käytetty tuontisuojaimekanismi on yhteisössä ollut polkumyyntilainsäädäntö, jota puolestaan Suomessa ei juurikaan ole käytetty.

Yhteisön lainsäädäntö on kauppapolitiikan osalta sitovaa, joten EU:n jäsenenä Suomella ei ole mahdollisuutta päättää ulkomaankaupan rajoitustoimiin ryhtymisestä kansallisen lainsäädännön nojalla. Kansallinen suojatoimenpiteisiin liittyvä lainsäädäntö täytyy siten kumota.

Liittymissopimuksen mukaan kaikista tuonnin rajoituksista EU:n ja uusien jäsenvaltioiden välisessä kaupassa luovutaan välittömästi jäsenyyden voimaan tultua. Tällä hetkellä Suomen ja EU:n välinen maataloustuotteiden ja jalostettujen elintarvikkeiden kauppa on niin sanottuja vapaakauppatuotteita lukuun ottamatta varsin vähäistä. On todennäköistä, että näiden tuotteiden tuonti lisääntyy jäsenyyden tultua voimaan, ja voidaan olettaa, että tuontikiilpalua syntyy kaikilla aloilla ainakin jäsenyyden alkuvaiheessa. Suomalaisen elintarvikemarkkinoiden toiminnan kannalta olisi suotavaa, että muutokset markkinoilla tapahtuisivat hallitusti ja pidemmän ajan kuluessa. Tämän vuoksi on tarpeen luoda siirtymäajaksi tuonnin seuranta-järjestelmä, joka tarpeen vaatiessa mahdollistaa myös tuonnin väliaikaisen rajoittamisen.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa

Yleistä

Kauppapolitiikan hoitaminen myös EU:n jäsenenä edellyttää, että Suomella on mahdollisuus tehokkaasti ja joustavasti toteuttaa ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvät EU:n päättämät toimenpiteet.

Liittymissopimuksen 147 ja 152 artiklan mukaisena siirtymäaikana tämä merkitsee, että kansallisella tasolla säädettäisiin niistä mekaniismeista, jotka otettaisiin markkinahäiriötapauksissa käyttöön komission suostumuksella. Myös liittymissopimuksen 101 artiklaan perustuvan tariffikiintiön hallinnointi edellyttää alemmanasteisia viranomaisten antamia määräyksiä. Siirtymäaikana ja sen jälkeen tulee Suomen lainsäädännössä antaa selkeät viranomaisvaltuudet hallinnoida ulkomaankaupan sääntelyyn liittyviä toimia. Valtuuksia tarvitaan lupahallinnon ylläpitoon, tutkimusten suorittamiseen, vakuusmenettelyn asettamiseen ja muuhun yhteisön lainsäädännön edellyttämän tai mahdollistaman ulkomaankaupan sääntelyn toteuttamiseen. Sääntelyä tulkittaisiin laajasti siten, että siihen kuuluisivat sekä ulkomaankauppaa rajoittavat että vapauttavat toimenpiteet.

Ulkomaankaupan tarkkailu- ja suoja-toimenpiteet

Liittymissopimuksen 147 ja 152 artiklan määräykset siirtymäkauden suoja-toimenpiteistä ovat varsin yleisiä. Keskeisin sovittu seikka on, etteivät suoja-toimenpiteet saa aiheuttaa rajatarkastuksia. Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi kaksiportainen menettely, joka mahdollistaisi ulkomaankaupan tarkkailun ja varsinaisten suoja-toimenpiteiden käyttöönoton.

Suojalausekkeiden soveltaminen edellyttää, että seurataan artikloissa tarkoitettuja vakavia häiriöitä tai ongelmia mahdollisesti aiheuttavaa kauppaa. Tämän vuoksi tuontia ja vientiä tulisi voida seurata tehostetusti Suomen kannalta arkojen tuotteiden osalta. Käytännössä tämä tarkoittaisi etu- tai jälkikäteisilmoitusmenettelyn käyttöönottoa asetuksessa tarkemmin säädettyjen tuotteiden viennin tai tuonnin yhteydessä. Menettely ei estäisi ulkomaankauppaa vaan kyseessä olisi vain tilastollista seurantaa varten tehty ilmoitus, jota voidaan verrata voimassa olevaan valvontalicensiointikäytäntöön. Tehokkaan seurannan varmistamiseksi ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin liittyisi rangaistusuhka. Siirtymäajan osalta voitaisiin komission kanssa ennalta sopia viitteelliset vuosittaiset tuontikatot tuontikiilpailun kannalta erityisen aroille tuotteille. Vakavien häiriöiden toteamisessa olisi tuontikatton saavuttaminen keskeinen osoitin. Kansallisella tasolla

tarkkailun aloittamisesta ja sen piiriin kuuluvista tuotteista säädettäisiin asetuksella.

Suoja-toimenpiteisiin, joita olisivat määrälliset rajoitukset, perushinnan asettaminen tai tasoitusmaksut, voitaisiin ryhtyä komission annettua tähän luvan. Kansallisella tasolla suoja-toimenpiteiden käyttöönotosta ja tuotekatteen-ta säädettäisiin asetuksella.

Esityksessä ehdotetaan, että tarkkailu- ja suoja-toimenpiteitä koskevien säännösten voimassaoloa ei rajoiteta siirtymäkauteen vaan ne olisivat muiden esityksen säännösten tavoin voimassa toistaiseksi. Esityksen 1 §:n mukaisesti niitä voitaisiin soveltaa Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten asettamissa rajoissa. Näin ollen esitys ei olisi tältäkin osin ristiriidassa EU-jäsenyyden kansalliselle lainsäädännölle asettamien vaatimusten kanssa, mutta se turvaisi Suomelle mahdollisuuden poikkeuksellisissa oloissa, joissa yhteisön lainsäädäntö tai Suomea sitovat kansainväliset sopimukset eivät aseta rajoituksia, soveltaa tarkkailua ja suoja-toimenpiteitä koskevia säännöksiä.

Ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvät viranomaisvaltuudet

Edellä 1.2. kohdassa selostettujen EY:n ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien säädösten ja vastaavien uusien säädösten sekä liittymissopimuksen siirtymäkaudesta koskevien määräysten soveltaminen edellyttää, että kansallisella tasolla säädetään tarvittavista viranomaisvaltuuksista. Soveltamismääräyksiä tultaisiin antamaan lähinnä lupamenettelystä. Lisäksi viranomaisilla tulee olla valtuudet luovuttaa komissiolle ulkomaankauppaan liittyviä tietoja sekä avustaa komissiota mahdollisissa tutkimuksissa. Yhteisön säännösten asettamissa rajoissa lisenssin saantiedellytykseksi voitaisiin asettaa vakuuden antaminen.

Ulkomaankaupan hallinnoinnin osalta ehdotetaan selkiytettäväksi nykyistä käytäntöä siten, että ulkomaankaupan sääntelystä vastaisivat kauppa- ja teollisuusministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. Kansallisten tarkkailu- ja suoja-toimenpiteiden osalta maa- ja metsätalousministeriön vastuulle kuuluisivat Rooman sopimuksen liitteessä II mainitut tuotteet. EY:n ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien säädösten soveltamisen osalta maa- ja metsätalousministeriö vastaisi myös liitteeseen II kuulumat-

tomista maataloustuotteista ja jalosteista (non-Annex II -products). Kauppa- ja teollisuusministeriön vastuulla olisi muiden tuotteiden ulkomaankaupan sääntely. Rooman sopimuksen liitteeseen II kuulumattomien maataloustuotteiden tai jalosteiden osalta kansallisia tarkkailu- ja suoja-toimenpiteitä ei pidetä tarpeellisina. Mikäli tarvetta säätelyyn kuitenkin tulisi, olisi vastuviranomainen kauppa- ja teollisuusministeriö.

Ulkoasiainministeriö vastaisi kansallisten tarkkailu- ja suoja-toimenpiteiden käyttöönottoon liittyvästä virallisesta yhteydenpidosta EU:iin. Tullihallitukselle kuuluisi tarvittavien toimenpiteiden tekninen toteutus ministeriöiden erikseen määräämällä tavalla. Polkumyyntiin ja markkinahäiriöihin liittyvät tehtävät siirtyisivät valtiovarainministeriöltä lähinnä kauppa- ja teollisuusministeriölle, joka vastaisi myös muun muassa styreenille avattavan tullitariffikiintiön ja OPT-järjestelyn hallinnoinnista. Valtiovarainministeriö vastaisi tulleihin ja tullivalvontaan liittyvistä tehtävistä tullilaisa (/) säädetyllä tavalla. Tullilakia koskeva hallituksen esitys tullilain ja laiksi tullilaitoksesta annetun lain muuttamisesta (HE 257/1994 vp) on parhaillaan käsiteltävänä eduskunnassa.

Käytännössä ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien toimenpiteiden täytäntöönpanosta vastaisi tuotteesta riippuen kauppa- ja teollisuusministeriö tai maa- ja metsätalousministeriö. Varsinkin kansallisten tarkkailu- ja suoja-toimenpiteiden käyttöönottoa valmisteltaessa tulitaisiin käyttämään apuna kansallisia EU-asioiden valmisteluelimiä. Kansallisten tarkkailu- ja suoja-toimenpiteiden käyttöönottoa koskevat asiat käsiteltäisiin EU-ministerivaliokunnassa, joka päättäisi asian saattamisesta komission käsittelyyn. Mikäli komissio katsoo, että edellytykset tarkkailu- tai suoja-toimenpiteiden käyttöönotolle ovat olemassa, asianomainen vastuviranomainen esittelisi käyttöönottoa koskevan asetuksen valtioneuvostossa. Jos säädöksen antaminen hallitusmuodon mukaan edellyttäisi eduskunnan myötävaikutusta, saatettaisiin se viipymättä eduskunnan tietoon. Eduskunnalla olisi oikeus päättää, että säädös on kumottava.

Muut keskeiset ehdotukset

Yhteisön lainsäädännön asianmukainen soveltaminen edellyttää, että kansallisella tasolla

säädetään tarvittavista sanktioista. Esityksessä ehdotettua rangaistussäännöstä, siltä osin kuin se liittyy rikoslakiin, käsitellään tarkemmin kohdassa 2.2. Ehdotettuun lakiin ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa otettaisiin säännökset ulkomaankaupparikkomuksesta ja tasoitusmaksurikkomuksesta. Molemmat rikkomukset koskisivat tapauksia, joissa on esimerkiksi toimittu vastoin annettuja menettelytapasääntöjä vaarantamatta kuitenkaan itse säännöstelyn tavoitteita.

Ulkoturvalaisa säädetään myös kaksoiskäyttötuotteiden vientivalvonnasta, joka laajasti ottaen on osa ulkomaankaupan sääntelyä. Kaksoiskäyttötuotteiden viennin valvonnan perustarkoitus eli joukkotuhouksien leviämisen estäminen, eroaa täysin ehdotetun lain tarkoituksesta, minkä vuoksi asiasta ei ole tarkoitukseenmukaista säätää ehdotetussa laissa. Vientivalvontaa koskevat, eri säädöksissä olevat säännökset tullaan yhdistämään yhteen lakiin, jota koskeva hallituksen esitys annetaan myöhemmin eduskunnalle. Ulkoturvain vientivalvontaa koskevat säännökset ehdotetaan jätettäväksi vielä voimaan.

2.2. Laki rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan rikoslain säännöstelyrikosta koskevan 46 luvun 1 §:n muuttamista siten, että pykälää voitaisiin soveltaa myös viranomaisen ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa annetun lain nojalla antaman samoin kuin EY:n antaman tuonnin tai viennin sääntelyyn liittyviin asetuksiin perustuvan säännöstelymääräyksen rikkomiseen ja sen yrittämiseen. Ehdotettuun lakiin ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa otettaisiin viittaus-säännös rikoslain säännöstelyrikossäännöksiin ja niihin liittyviä menettämisseuraamuksia koskeviin säännöksiin.

Tasoitusmaksun lainvastaiseen välttämiseen ja sen yrittämiseen sovellettaisiin veropetosta koskevia rikoslain 29 luvun 1—3 §:n säännöksiä. Tämä ei edellytä muutosta rikoslakiin, mutta ehdotettuun lakiin ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä otettaisiin viittaus-säännös rikoslain mainittuihin säännöksiin.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei olisi välittömiä taloudellisia vaikutuksia, mutta se mahdollistaisi järjestelyyn, jonka avulla voitaisiin siirtymäaikana komission suostumuksella helpottaa erityisesti suomalaisten elintarvikemarkkinoiden sopeutumista EU-jäsenyyteen.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esitys selkeyttäisi viranomaisten välisiä toimivaltasuhteita ja siirtäisi valtiovarainministeriölle kuuluneet polkumyynti-, markkinahäiriö- ja OPT-asiat kauppa- ja teollisuusministeriölle. Maataloustuotteita koskevat ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvät asiat keskitettäisiin maa- ja metsätalousministeriöön.

Tullihallitus vastaisi esityksen mukaisten toimenpiteiden teknisestä toteuttamisesta.

4. Asian valmistelu

Esitys ulkomaankaupan hallinnosta sekä

tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa perustuu EY-kauppapolitiikkatyöryhmän mietintöön (komiteamietintö 1994:14), joka luovutettiin ulkoasiainministeriölle 31 päivänä elokuuta 1994. Ulkoasiainministeriön lisäksi työryhmässä olivat edustettuina valtioneuvoston kanslia, valtiovarainministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö ja tullihallitus.

Esitys on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu edellä mainittujen viranomaisten lisäksi oikeusministeriötä.

Lisäksi esityksen mukainen järjestely on esitelty komissiolle.

Esitys rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta on valmisteltu virkatyönä oikeusministeriössä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy hallituksen esitykseen Suomen liittymisestä Euroopan unioniin tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 135/1994 vp.) ja se voidaan saattaa voimaan vain jäsenyyden toteutuessa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojatoimenpiteistä eräissä tapauksissa

1 §. Soveltamisala. Laissa säädettäisiin niistä edellytyksistä, joiden täytyessä ulkomaankauppaa voitaisiin tarkkailla tai ryhtyä suojatoimenpiteisiin. Yleisenä edellytyksenä olisi, etteivät toimenpiteet saa olla ristiriidassa Suomen kansainvälisten sopimusvelvoitteiden kanssa eli lähinnä liittymissopimuksen ja GATT/WTO-sopimuksen kanssa. Lisäksi laissa säädettäisiin ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvistä eri viranomaisten toimivaltuuksista.

Kyseessä olisi yleislaki, joka syrjäytyisi, mikäli muualla laissa on ulkomaankaupan sääntelyä koskevia säännöksiä. Tällaisia säännöksiä

on esimerkiksi valmiuslaissa (1080/91) ja puolustustilalaissa (1083/91).

2 §. Määritelmät. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisalaan liittyvät keskeiset käsitteet:

Ulkomaankaupalla tarkoitettaisiin tavaroiden ja palvelujen tuontia ja vientiä Suomen ja muiden maiden välillä. Määritelmä kattaisi myös Suomen EU:n muiden jäsenvaltioiden kanssa käymän kaupan liittymissopimuksen asettamissa rajoissa.

Tarkkailulla tarkoitettaisiin viranomaisten harjoittamaa viennin tai tuonnin tehostettua seurantaa tiettyjen asetuksessa erikseen säädettyjen tuotteiden osalta. Seurannan toteuttamiseksi tarkkailun alaisen tuotteen viennistä tai tuonnista tulisi tehdä ilmoitus toimivaltaiselle viranomaiselle.

Suojatoimepiteitä olisivat tuonnin ja viennin

määrälliset rajoitukset sekä perushinnan ja tasoituskasujen asettaminen. Suojatoimenpiteiden käyttöönotosta säädettäisiin asetuksella.

Perushinnan asettaminen olisi ennakoiva ja ohjeellinen toimenpide, jonka tarkoituksena on osoittaa, että tavarantoimintahinta poikkeaa olennaisesti Suomen hintatasosta. Mikäli tuontihinnoissa ei tapahtuisi muutosta voitaisiin tavarantoiminnalle asettaa tasoituskasua.

Tasoituskasun tarkoituksena olisi tasoitaa sitä kilpailuetua, jonka ulkomaiset valmistajat saavat Suomen markkinoilla sen johdosta, että tavarantoimintukseen käytettyjen raaka-aineiden ja puolivalmisteiden tullit tai vaikutukseltaan niitä vastaavat verot ja maksut ovat valmistusmaassa olleet alhaisemmat kuin ne ovat Suomessa. Tasoituskasua ei siten saisi olla korkeampi kuin Suomessa kannettujen ja tavarantoimintusmaassa kannettujen tullien, verojen ja maksujen välinen erotus.

3 §. *Tarkkailu.* Tarkkailuun voitaisiin ryhtyä tilanteissa, joissa viranomaisella on syytä epäillä, että jonkin tuotteen tai palvelun tuonti tai vienti aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa vahinkoa jollakin talouden alalla. Tarkkailulla tarkoitettaisiin tehostettua tuonnin ja viennin seurantaa. Se ei olisi suojatoimenpide eikä se näin ollen rajoittaisi ulkomaankauppaa.

Tarkkailuun ryhtymisen edellytysten katsottaisiin täyttyvän, jos jokin tuotetta tai palvelua tuodaan tai viedään niin kasvaneessa määrin tai sellaisiin ehdoin, että se aiheuttaa tai on syytä epäillä sen saattavan aiheuttaa vahinkoa jollakin talouden alalla tai häiriötä markkinoilla.

Käsitteitä talouden ala ja markkina tulkittaisiin laajasti siten, että ne käsittävät paitsi kilpailevan myös muun taloudellisen toiminnan, johon tuonnin tai viennin on syytä epäillä voivan vaikuttaa haitallisesti.

Tarkkailun alaisista tuotteista ja tarkkailun käyttöönottamisesta säädettäisiin asetuksella.

4 §. *Suojatoimenpiteet.* Suojatoimenpiteitä olisivat määrälliset rajoitukset, tuotteelle asetettava perushinta ja tasoituskasut.

Suojatoimenpide voitaisiin ottaa käyttöön, jos ilmenee vakavia häiriöitä, jotka aiheuttavat tai voivat aiheuttaa pysyvää vahinkoa jollakin talouden alalla, tai jos ilmenee vaikeuksia, jotka johtavat tai voivat johtaa taloudellisen tilanteen merkittävään heikentymiseen tietyllä alueella. Huomiota kiinnitettäisiin siten sekä toimiala- että aluekohtaisiin vaikutuksiin.

Vaikeuksiin liittyvää haittaa arvioitaessa

otettaisiin huomioon tuonnin mahdolliset vaikutukset vastaavan tai kilpailevan alan toimintaan.

Suojatoimenpiteitä voitaisiin liittymissopimuksessa määrättyä siirtymäaikana soveltaa myös tilanteissa, jossa Suomen ja EU:n muiden jäsenvaltioiden välinen kauppa aiheuttaa maatalouden alalla vakavia häiriöitä Suomen markkinoilla.

Suojatoimenpiteen käyttöönotosta säädettäisiin asetuksella.

Suojatoimenpiteenä käyttöönotettava tasoituskasua olisi tullinluontoinen maksu. Tämän vuoksi sen määrittäminen, periminen, muutoksenhaun ja muidenkin menettelytapasääntöjen osalta olisi voimassa mitä tullista on säädetty tai määrätty.

5 §. *Toimivaltaiset viranomaiset.* Ulkomaankaupan sääntelystä ja tuonnin sekä viennin luvanvaraisuudesta vastaavia viranomaisia olisivat ulkoasiainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä tullihallitus.

Viranomaisten vastualueet jakautuisivat siten, että maa- ja metsätalousministeriön vastuulla olisivat maataloustuotteiden ja kauppa- ja teollisuusministeriön vastuulla muiden tuotteiden ja palvelujen ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvät tehtävät. EY:n antamien ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien sääntöjen soveltamisen osalta maa- ja metsätalousministeriö antaisi tarkempia määräyksiä sekä Rooman sopimuksen liitteeseen II kuuluvista että sen ulkopuolelle jäävistä maataloustuotteista ja jalosteista. Kansallisten tarkkailu- ja suojatoimenpiteiden osalta maa- ja metsätalousministeriön toimivalta rajoittuisi liitteeseen II kuuluviin tuotteisiin. Ulkoasiainministeriö vastaisi kansallisten tarkkailu- ja suojatoimenpiteiden käyttöönottoon liittyvästä virallisesta yhteydenpidosta EU:iin. Tullihallituksen tehtävänä olisi vastata toimenpiteiden teknisestä täytäntöpanosta.

Sääntelyä tulkittaisiin laajasti siten, että siihen kuuluisivat sekä ulkomaankauppaa rajoittavat että vapauttavat tehtävät. Valtiovarainministeriö vastaisi tulleihin ja tullivalvontaan liittyvästä tehtävästä.

6 §. *Tarkkailusta ja suojatoimenpiteistä päätäminen.* Tarkkailun aloittamisesta ja suojatoimenpiteiden käyttöönotosta säädettäisiin asetuksella. Edellytyksenä olisi, että komissio on antanut suostumuksensa toimenpiteen käyttöönottoon. Asian valmistelussa käytettäisiin

asian laajuuden mukaan apuna erilaisia valtionhallinnon EU-asioiden valmistelu- eliä. Kansallisten tarkkailu- ja suojoitoimenpiteiden käyttöönottamista koskevan asian viemisestä komission käsiteltäväksi päättäisi EU-ministeri- valiokunta.

Määrällisiin rajoituksiin liittyen EY-säädökset edellyttävät, että komission erikseen niin päättäessä, kansallisella tasolla tulee ottaa käyttöön niin kutsuttu vakuusmenettely. Menettelyssä lisenssin saajalta edellytettäisiin rahamääräistä vakuutta lisenssin ehtojen täyttämisen varmistamiseksi. Vastuuviranomaisilla olisi oikeus yhteisön lainsäädännön asettamissa rajoissa määrätä vakuusmenettelyn yksityiskohdista.

7 §. *Ilmoitus eduskunnalle.* Ehdotetun valtuuslain nojalla annettavissa säännöksissä ja määräyksissä voitaisiin säätää eduskunnan toimivaltaan kuuluvista asioista. Eduskunnan päätösvaltaan takaamiseksi saatettaisiin tällaiset säännökset ja määräykset välittömästi sen tietoon. Eduskunnalla olisi mahdollisuus päättää, että säännös tai määräys on kumottava.

8 §. *Tietojenantovelvollisuus.* Sekä siirtymäajan järjestelyjen että EY:n ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien säädösten tehokkaan täytäntönnäpön takaamiseksi asianomaisille viranomaisille annettaisiin oikeudet saada toisiltaan valvonnan edellyttämät tiedot. EY:n säädösten niin edellyttäessä, näitä tietoja voitaisiin antaa myös EU:n valvontaelimille.

Valvonnanalaiseen tuontiin ja vientiin liittyviä tietoja hallussaan pitävillä olisi velvollisuus luovuttaa tietoja valvontaviranomaisille. Viranomaisilla olisi valvonnan yhteydessä oikeus tehdä tarkastuksia maahantuojien ja maastaviejien tiloissa.

Valvonnan yhteydessä saatuja tietoja ei saisi käyttää väärin eikä luovuttaa sivullisille.

9 §. *Rangaistussäännös.* Laissa säädetyn ja viranomaisen sen nojalla antaman ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvän määräyksen rikkomisesta ja sen yrittämisestä säädettäisiin rangaistus rikoslain 46 luvun säännöstelyrikoksia koskevassa 1—3 §:ssä. Näihin rikoksiin liittyvistä menettämisseuraamuksista säädettäisiin saman luvun 8—13 §:ssä.

Tasoituskäsumän lainvastaisesta välttämistä ja sen yrittämisestä rangaistaisiin rikoslain 29 luvun veropetoksia koskevan 1—3 §:n mukaisesti.

Teoista, jotka eivät vaarantaisi säännöstelyn tavoitteita, mutta joilla rikottaisiin esimerkiksi

ulkomaankaupan seurantaä helpottavia sääntöjä, tuomittaisiin ulkomaankaupparikkomuksena sakkoon.

Tasoituskäsumään liittyvien menettelysäännösten, jotka voivat olla myös EY:n säännöksiä, rikkomisesta rangaistaisiin tasoituskäsumurikkomuksena sakolla. Tasoituskäsumurikkomuksesta olisi soveltuvin osin voimassa tullilain tullirikkomuksia koskevat säännökset.

10 §. *Toimenpiteistä luopuminen.* Laissa tarkoitettu ulkomaankaupan sääntelystä vastaava viranomainen voisi olla ryhtymättä syytetöimenpiteisiin, jos tekoa on kokonaisuutena arvostellen pidettävä vähäisenä. Arvostelussa otettaisiin huomioon teon haitallisuus, siitä ilmenevä tekijän syyllisyys ja yleinen etu.

11 §. *Tarkemmat säännökset ja määräykset.* Lain täytäntönnäpönä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asetuksella.

Ulkomaankaupan sääntelystä vastaavat viranomaiset voisivat antaa tarkempia määräyksiä EY:n antamien ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien asetusten ja päätösten soveltamisesta samoin kuin lain 6 §:n nojalla annettujen, tarkkailun ja suojoitoimenpiteiden käyttöönotamista koskevien asetusten täytäntönnäpönä. Tarkempia määräyksiä annettaisiin lähinnä kansallisesta lupamenettelystä.

Ulkomaankaupan sääntelyllä ei tarkoitettaisi tulleihin ja tullivalvontaan liittyviä toimenpiteitä, joista säädetään tullilaisissa.

12 §. *Voimaantulo.* Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti Suomen EU-jäsenyyden ja rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta annettavan lain kanssa. Laki tulisi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Lailla kumottaisiin ulkoturvallain muut kuin vientivalvontaa koskevat säännökset. Vientivalvonnan osalta eduskunnalle annettaisiin erillinen hallituksen esitys.

1.2. Laki rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

Liittymissopimuksen mukaisesti EY:n asettamat ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvät toimenpiteet korvaisivat Suomen kansalliset toimet tuonnin ja viennin säännöstelemiseksi. Tämä merkitsi sitä, että Suomessa noudatettaisiin EY:n tuontia ja vientiä koskevia asetuksia. Näihin asetuksiin sisältyy ja niiden nojalla voidaan antaa vastaavanlaisia säännöstelymääräyksiä, joita on annettu nykyisten ulkomaankauppaa sääntelevien lakien nojalla ja joita

näihin lakeihin sisältyy. Suomella on lisäksi edelleen oikeus harjoittaa tiettyä ulkomaankaupan sääntelyä siirtymäkautena liittymissopimuksen voimaantultua. Tämä sääntely perustuisi ehdotettuun lakiin ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa.

Edellä mainittuihin asetuksiin ja lakiin perustuvien säännöstelymääräysten rikkominen on perusteltua saattaa saman rangaistusuhan ja muiden seuraamusten alaiseksi kuin vastaava nykyisten säännöstelymääräysten rikkominen. Tämä edellyttää rikoslain 46 luvun 1 §:n säännöstelyrikosta koskevan säännöksen muuttamista.

Säännöstelyrikosta koskeva rikoslain 46 luvun 1 § on laadittu siten, että siinä mainitaan kaikki ne lait, joihin perustuvaan säännöstelyyn vastaiseen menettelyyn pykälää voidaan soveltaa. Rangaistavaa on mainitussa laissa säädetyn tai viranomaisen näiden lakien nojalla antaman säännöstelymääräyksen rikkominen ja sen yrittäminen. Voimassa olevan säännöksen mukaan tällaisia lakeja ovat eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluviin velvoitusten täyttämisestä annettu laki (659/67), maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annettu laki (157/74), valuuttalaki (954/85), eräistä Etelä-Afrikkaan kohdistuvista toimenpiteistä annettu laki (1104/85), hintasulusta annettu laki (717/88), valmiuslaki (1080/91) ja kansainvälisestä energiaohjelmasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimusten soveltamisesta annettu laki (1682/91).

Rikoslain 46 luvun 1 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ehdotus laiksi ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa sekä EY:n antamat tuontia ja vientiä koskevat asetukset mainittaisiin pykälään sisältyvässä säädösten luettelossa sellaisina säädöksinä, joissa säädetyn tai joiden nojalla annetun säännöstelymääräyksen rikkominen ja sen yrittäminen olisi pykälän mukaan rangaistavaa. Pykälästä ei poistettaisi siinä nykyisin mainittuja lakeja. Pykälässä mainittuihin lakeihin perustuvia säännöstelymääräysten rikkomisia voi tulla ilmi vielä asianomaisten säännöstelylakien kumoamisen jälkeenkin. Lisäksi ulkoturvaki jäisi edelleen eräiltä osin voimaan.

Uusia säädöksiä koskevat kohdat lisättäisiin

pykälässä olevan luettelon loppuun, koska säädökset on lueteltu pykälässä vahvistamispäivän mukaisessa aikajärjestyksessä. Uudet säädökset tulisivat pykälän 8 ja 9 kohdaksi. Lisäksi pykälässä oleva maininta ”viranomaisen näiden lakien nojalla antamaa” muutettaisiin kuulumaan ”mainittujen säädösten nojalla annettu”. Muutos on tarpeen ensinnäkin sen vuoksi, etteivät EY:n asetukset ole lakeja, vaikka ne ovatkin sellaisenaan sitovia säädöksiä. Lisäksi asetuksiin perustuvia säännöstelymääräyksiä antaa komissio, ja joissakin tapauksissa neuvosto, eikä Suomen viranomainen. Esityksessä tarkoitettujen säännöstelymääräysten on kuitenkin oltava asianmukaisen elimen oikeassa järjestyksessä antamia, vaikka mainintaa siitä, että määräyksen on oltava viranomaisen antama, ei pykälään enää sisältyisikään.

Muutos merkitsi sitä, että rangaistus uusien säädösten sisältämän tai niiden nojalla annetun säännöstelymääräyksen rikkomisesta tai sen yrittämisestä tulisi tuomittavaksi rikoslain 46 luvun 1—3 §:n säännöstelyrikoksia koskevien säännösten nojalla. Säännöstä sovellettaessa on syytä kiinnittää huomiota siihen, että rikoslain 46 luvun 7 §:n mukaan säännöstelyrikoksena ei pidetä vähäistä ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuuden laiminlyöntiä eikä muuta vähäistä menettelytapamääräyksen rikkomista. Erityisesti EY:n tuontia ja vientiä koskevat asetukset sisältävät runsaasti tuonnin ja viennin tarkkailua turvaavia säännöksiä, kuten säännöksiä tarkkailumenettelystä. Näiden säännösten rikkomista arvosteltaessa on erotettava sellaiset teot, jotka vaarantavat säännöstelyn tavoitteita sellaisista rikkomuksista, jotka vain vaikeuttavat kaupan seuranta. Seuranta helpottavien säännösten rikkomiseen saattaa soveltua ehdotettuun lakiin ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa sisältyvä säännös ulkomaankaupparikkomuksesta. Säännöstelyrikossäännösten tavoitteita ja tulkintaa sekä säännöstelymääräyksen käsitettä on selostettu rikoslain kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen lainsäädäntöä koskevassa hallituksen esityksessä (HE 66/1988 vp).

Säännöstelyrikoksista tuomittaessa sovellettaisiin lisäksi rikoslain 46 luvun 8—13 §:n säännöksiä menettämisseuraamuksista. Tämä ei vaadi muutosta rikoslakiin, vaan seuraa suoraan rikoslain 46 luvun 1 §:n muutoksesta.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun ulkomaankaupan hallintoa sekä tarkkailu- ja suojoitoimenpiteitä eräissä tapauksissa koskevan lain osalta asetuksella säädetäisiin tarkkailun ja suojoitoimenpiteiden käyttöönotosta ja niiden alaisuuteen kuuluvista tuotteista. Lisäksi asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta.

Ulkomaankaupan sääntelystä vastaavat viranomaiset voisivat antaa tarkempia määräyksiä EY:n ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien asetusten ja päätösten soveltamisesta. Viranomaiset voisivat antaa määräyksiä myös tarkkailu- ja suojoitoimenpiteiden käyttöönottamiseen liittyvien asetusten täytäntöönpanosta.

3. Voimaantulo

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samanaikaisesti Suomen EU-jäsenyyden kanssa. Tämän vuoksi lait ehdotetaan tulevaksi voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

4. Säättämisjärjestys

Ehdotettu laki ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suojoitoimenpiteistä eräissä tapauksissa antaisi tietyissä tilanteissa valtuu-

det rajoittaa perustuslain suojaamia oikeuksia. Ehdotetulla lailla delegoitaisiin hallitusmuodossa turvattuun omaisuuden suojaan liittyvää päätösvaltaa siten, että kansallisella tasolla voitaisiin esityksessä ehdotettujen edellytysten täytyessä asetuksella rajoittaa tuontia ja vientiä. Lisäksi kansalliset viranomaiset voisivat luovuttaa valvontaan liittyviä tietoja komissiolle, joka voisi antaa näitä tietoja edelleen neuvostolle ja EU:n jäsenvaltioille.

Oikeus rajoittaa tuontia ja vientiä perustuisi liittymissopimukseen ja rajoitusten voimaansaattamiseen liittyvä asetuksenantovalta vastaisivat laajuudeltaan ja tarkoitukseltaan perustuslainsäätämisyjärjestyksessä annettussa ulkoturvalaissa olevia valtuuksia. EY:n viranomaisten tietojensaatiooikeus perustuisi EY:n sekundärlainsäädäntöön.

Ehdotettu laki ei näin ollen laajenna liittymissopimuksen kautta Suomea sitovia säännöksiä tai määräyksiä taikka viranomaisilla ulkoturvalain nojalla olevia valtuuksia puuttua omaisuuden suojaan, joten ehdotetaan, että lakiesitys käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädetyssä järjestyksessä.

Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että lakiesityksen säätämisyjärjestyksestä hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Ottaen huomioon Suomen jäsenyydestä Euroopan unionissa ja Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista aiheutuvat velvoitteet, ulkomaankauppaa voidaan tarkkailla ja ryhtyä suoja-toimenpiteisiin sekä hallinnoida sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *ulkomaankaupalla* Suomen ja muiden maiden välistä kauppaa;

2) *tarkkailulla* ulkomaankaupan tehostettua seurantaa;

3) *suoja-toimenpiteillä* ulkomaankaupan sääntelyä määrällisten rajoitusten, perushinnan tai tasoituskasujen avulla;

4) *perushinnalla* tuotteelle asetettavaa edustavaa tuonti- tai vientihintaa, jonka tarkoituksena on 4 §:ssä tarkoitettujen häiriöiden estäminen; ja

5) *tasoituskasulla* maksua tai veroa, jonka tarkoituksena on 4 §:ssä tarkoitettujen häiriöiden estäminen.

3 §

Tarkkailu

Ulkomaankauppaa voidaan tarkkailla, jos on syytä epäillä, että jonkin tuotteen tuonti tai vienti aiheuttaa tai saattaa aiheuttaa vahinkoa jollakin talouden alalla tai häiriötä markkinoilla.

4 §

Suoja-toimenpiteet

Suoja-toimenpiteisiin voidaan ryhtyä, jos ilmenee vakavia häiriöitä, jotka aiheuttavat tai voivat aiheuttaa pysyvää vahinkoa jollakin talouden alalla, tai vaikeuksia, jotka johtavat tai voivat johtaa taloudellisen tilanteen merkittävään heikentymiseen tietyllä alueella.

Edellä 1 momentissa säädetyn lisäksi voidaan suoja-toimenpiteitä soveltaa, jos Suomen ja Euroopan unionin muiden jäsenvaltioiden välinen kauppa aiheuttaa maatalouden alalla vakavia häiriöitä Suomen markkinoilla.

Suoja-toimenpiteenä käytettävän tasoituskasun määräämisestä, perimisestä, muutoksenhausta ja muutoinkin on, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä tullista on säädetty tai määrätty.

5 §

Toimivaltaiset viranomaiset

Ulkomaankaupan sääntelystä vastaavia viranomaisia ovat ulkoasiainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, maa- ja metsätalousministeriö sekä tullihallitus.

6 §

Tarkkailusta ja suoja-toimenpiteistä päättäminen

Tarkkailun ja suoja-toimenpiteiden käyttöönottamisesta säädetään asetuksella. Suoja-toimenpiteiden käyttöönottoon voidaan liittää vaakuksenmenettely.

7 §

Ilmoitus eduskunnalle

Tämän lain nojalla annetut sellaiset säännökset ja määräykset, joiden antamiseen hallitusmuodon mukaan eduskunnan myötävaikutus on tarpeen, on viipymättä ilmoitettava eduskunnan puhemiehelle. Hänen on saatettava ne eduskunnan tietoon heti tai, jos eduskunta ei ole koolla, niin pian kuin se on kokoontunut. Jos eduskunta niin päättää, on edellä tarkoitettut säännökset ja määräykset kumottava.

8 §

Tietojenantovelvollisuus

Edellä 5 §:ssä mainituilla viranomaisilla sekä veroviranomaisilla on oikeus niitä muutoin koskevien salassapitosäätöjen estämättä saada toisiltaan sellaisia maahantuoja ja maasta-

viejä sekä maahantuotuja ja maastaviejiä tavaroita koskevia tietoja, joita viranomaiset tarvitsevat valvontatehtävässään. Näitä tietoja voidaan luovuttaa Euroopan unionin valvontaviranomaisille.

Maahantuojia, maastaviejiä ja muu, jolla on hallussaan tuonnin tai viennin valvontaa varten tarpeellisia tietoja, on velvollinen vaadittaessa antamaan 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille kirjanpitoa, kirjeenvaihdon ja muut valvontaa varten tarpeelliset tiedot.

Valvontaviranomaisten määräämät henkilöt ovat oikeutettuja tuonti- ja vientiehtojen noudattamiseen liittyvää valvontaa suorittaessaan tarkastamaan maahantuojien ja maastaviejien tiloissa tavaraa ja maastavietävän tavaravalmistusta sekä maahantuojien ja maastaviejien kirjanpitoa ja kirjeenvaihtoa. Jos tarkastus toimitetaan tarkastettavan luona, tarkastajan käytettäväksi on asetettava tarvittavat apuneuvot ja apulaiset.

Tietoa, joka on hankittu tai muutoin saatu tämän pykälän nojalla, ei saa käyttää väärin eikä ilmaista sivulliselle.

9 §

Rangaistussäännös

Rangaistus tässä laissa säädetyn ja viranomaisen sen nojalla antaman säännöstelymääräyksen rikkomisesta ja sen yrittämisestä säädetään rikoslain 46 luvun 1—3 §:ssä. Menettämisseuraamuksista säädetään saman luvun 8—13 §:ssä.

Rangaistus tasoitusmaksun lainvastaisesta välttämisestä ja sen yrittämisestä säädetään rikoslain 29 luvun 1—3 §:ssä.

Joka rikkoo 8 §:ssä tai tämän lain nojalla säädetyn tiedonantovelvollisuuden tai laiminlyö 8 §:ssä säädetyn velvollisuuden antaa apua tarkastusten toimittamisessa tai muuten rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, on tuomittava *ulkomaankaupparikkomuksesta* sakkoon.

Joka laiminlyö tasoitusmaksuun liittyvän tul-

lilainsäädännön mukaisen ilmoittamis- tai muun velvollisuuden, tuomitaan *tasoitusmaksurikkomuksesta* sakkoon. Tasoitusmaksurikkomuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä tullirikkomuksesta tullilaissa (/) säädetään.

10 §

Toimenpiteistä luopuminen

Ulkomaankaupan sääntelystä vastaava viranomainen voi olla ryhtymättä toimenpiteisiin syylliseksi epäillyn saattamiseksi syytteeseen, milloin tekoa on sen haitallisuus ja siitä ilmenevä tekijän syyllisyys huomioon ottaen kokonaisuutena arvioiden pidettävä vähäisenä eikä yleinen etu vaadi syytetoimenpiteitä.

11 §

Tarkemmat säännökset ja määräykset

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa asetuksella.

Edellä 5 §:ssä mainitut viranomaiset antavat tarvittaessa tarkempia määräyksiä Euroopan yhteisöjen antamien ulkomaankaupan sääntelyyn liittyvien asetusten ja päätösten soveltamisesta samoin kuin 6 §:n nojalla annettujen asetusten täytäntöönpanosta.

12 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettyään ajankohtana.

Tällä lailla kumotaan maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain (157/74) 1—3, 4—6, 8 ja 9 §, näistä 8 § sellaisena kuin se on 24 päivänä elokuuta 1990 annetussa laissa (827/90).

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

2.

Laki**rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rikoslain 46 luvun 1 §, sellaisena kuin se on muutettuna 13 päivänä joulukuuta 1991 annetussa laissa (1686/91), seuraavasti:

46 luku

Säännöstelyrikoksista ja salakuljetuksesta

1 §

Joka rikkoo tai yrittää rikkoa

- 1) eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä kuuluvien velvoitusten täyttämistä annetussa laissa (659/67),
- 2) maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetussa laissa (157/74),
- 3) valuuttalaissa (954/85),
- 4) eräistä Etelä-Afrikkaan kohdistuvista toimenpiteistä annetussa laissa (1104/85),
- 5) hintasulusta annetussa laissa (717/88),
- 6) valmiuslaissa (1080/91),
- 7) kansainvälisestä energiaohjelmasta tehdyn

sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimusten soveltamisesta annetussa laissa (1682/91),

8) ulkomaankaupan hallinnosta sekä tarkkailu- ja suoja-toimenpiteistä eräissä tapauksissa annetussa laissa (/) tai

9) Euroopan yhteisöjen antamissa tuontia ja vientiä koskevissa asetuksissa

säädettyä tai mainittujen säädösten nojalla annettua säännöstelymääräystä, on tuomittava *säännöstelyrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Helsingissä 21 päivänä marraskuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Kauppa- ja teollisuusministeri *Seppo Kääriäinen*

